

VÝSKYT A ROZMNOŽOVÁNÍ MLOKA SKVRNITÉHO (*SALAMANDRA SALAMANDRA*) V STŘÍTEŽSKÉ ROKLI NA CHRUDIMSKU

Occurrence and reproduction of Spotted Salamander (*Salamandra salamandra*) in Střítežská rokle Gorge near Chrudim (Eastern Bohemia)

Vladimír LEMBERK

Východočeské muzeum, Zámek 2, 530 02 Pardubice; e-mail: leMBERK@vcm.cz

Vymezení a charakteristika lokality

Střítežská rokle se nachází ve východní části okresu Chrudim v katastru obce Hluboká (ve čtverci 6162b mezinárodní mapové sítě pro sčítání organismů). Rokle spadá východně od obce Střítež do údolí Novohradky (v levém svahu údolí Novohradky), kam ústí u osady Podchlum. Probíhá téměř rovnoběžně s nedalekou PP Pivnice. Délka rokle je cca 1-1,2 km.

Jedná se o rokli strmě zaříznutou do podložních opuk a pískovců, hlubokou v dolní části rokle cca 80 m a v horní části cca 40 m. Boční svahy jsou většinou svažité, jen ve střední části v úseku cca 150 m je vytvořena skalnatá soutěska (v pískovcích), široká 1-4 m a hluboká 2-5 m. Roklí protéká potok, který pramení v horní části na jejím dně a po cca 800 metrech toku se ponořuje v systému sutí na dně rokle. Od tohoto ponoru je rokle až do svého ústí po většinu roku bezvodá. Potok překonává terénní sklon systémem stupňů a vodopádů s tůňkami. Svahy rokle jsou porostlé z naprosté většiny kulturní smrčínou, v malém množství se zachovali v příměsích buky lesní (*Fagus sylvatica*), javory kleny (*Acer pseudoplatanus*), jedle bělokoré (*Abies alba*) a další druhy dřevin potenciální přirozené vegetace.

Cíl práce a metodika

Hlavním cílem byl podrobný průzkum vodního toku, při kterém byly počítány larvy mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*) - ten byl proveden ve dnech 6.6.2001 a 17.6.2001 ve světelné periodě dne. Larvy nebyly loveny, ani nebylo prováděno čeření usazeného materiálu (spadané listí), ve kterém se larvy ukrývaly, takže zjištěné počty jsou pouze počty přímo pozorovaných (tj. v dané chvíli viditelných) larev (odpovídají přibližně 1/10 skutečně zde žijícímu počtu larev mloka - viz např. DOBRORUKA 1999).

Výsledky a diskuse

Výsledky sčítání larev mloka skvrnitého:

6.6.2001 - zaznamenáno 106 larev.

17.6.2001 - zaznamenáno 185 larev.

Podrobným vizuálním průzkumem vodního toku bylo sečteno 106 resp. 185 exemplářů larev mloka skvrnitého. Tato čísla sice o silné početnosti populace mloka v lokalitě vypovídají, ale nejsou přesná. Během světelné periody dne se larvy většinou ukrývají (ve spadaném listí stromů, pod spadlými větvemi, pod kameny atd.) a aktivní jsou

především v periodě mimosvětelné. Během dne tak lze podle dalších výzkumů zaznamenat jen cca 10% v lokalitě skutečně žijících larev (jak uvádí např. DOBRORUKA 1999). Znamená to, že v potoce Střítežské rokly lze předpokládat cca 1060 - 1850 exemplářů larev mloka skvrnitého.

Larvy mloka dávaly ve Střítežském potoce přednost tůňkám v toku (nad i pod stupni a vodopády), ale zaznamenány byly i v pomalu proudícím toku. Preferovali hloubku vody cca 15-25 cm.

Srovnáním s jinými lokalitami mloka se Střítežská rokly jeví jako velmi významná. Např. BARTA (in verb.) sečetl v r. 2000 v Lovětínské rokli pod Lichnicí odhadem 100-200 ex. larev mloka skvrnitého (ovšem na více než 1x delším toku potoka než v případě Střítežské rokly). Ve Štířím dole v CHKO Žďárské vrchy sečetl DOBRORUKA (1999) 98 larev mloka.

Literární údaje (BARUŠ, OLIVA a kol. 1992) hovoří o tom, že jedna samice vrhá v průměru 20-30 larev. Za předpokladu, že v potoce Střítežské rokly žilo 1060-1850 ex. larev, lze tedy usuzovat, že v r. 2001 byla početnost reprodukcí se populace cca 120 - 200 samic mloka. Samců bývá v populaci výrazně více než samic, takže celkový počet lze ve Střítežské rokli odhadovat na minimálně 500 - 1000 ex. mloka. Ovšem tyto odhady jsou značně nepřesné a přesná čísla lze díky nočnímu a skrytému způsobu života jen těžko získat.

Možné ohrožení lokality

Z hlediska vertebratologického je Střítežská rokly patrně nejvzácnější jako lokalita, ve které dochází k rozmnožování mloka skvrnitého. Larvy mloka zde nejsou ohrožovány přirozenými nepřáteli (predátoři - ryby a dravé larvy vodního hmyzu - zde nebyly zjištěny). V úvahu připadá pouze ohrožení antropogenní. Z tohoto pohledu je jistě nejvýznamnější nebezpečí hnojiště na okraji lesa u obce Střítež (nad lokalitou), ze kterého mohou především za přívalových dešťů pronikat nežádoucí látky až do pramenů a vodního toku v Střítežské rokli. Dalším potenciálním ohrožením může být plošná lesní těžba.

Závěr

Střítežská rokly na Chrudimsku je významná lokalita (a to nejen v okresním měřítku) výskytu a rozmnožování mloka skvrnitého. Na základě sčítání lze předpokládat, že v roce 2001 se v potoce vyvíjelo přibližně 1000-1800 larev mloka.

Summary

Střítežská rokly Gorge near Chrudim (Eastern Bohemia) is an important locality for occurrence and reproduction of Spotted Salamander. In 2001 the research of Salamander larvae abundance was realized. Presumption of abundance was 1000 - 1800 individuals of Salamander larvae.

Literatura

BARUŠ V., OLIVA O. a kol., 1992: Fauna ČSFR. Obojživelníci. *Academia, Praha*.
DOBRORUKA L., 1999: Mloci ve Štířím dole. *Drosera, Žďár nad Sázavou, 5/8: 24-25*.

Došlo: 16.11.2001